

SVEIKINIMO KALBA VASARIO 16-OSIO PROGA

Kaliningradas

2016-02-15

Gerbiami Ponai ir Ponios.

Man tenka didelė garbė šiandien sveikinti jus, čia susirinkusius, Lietuvai ypatingai reikšmingos šventės – Lietuvos valstybės atkūrimo, arba Vasario 16-osios dienos – proga. Šiomet, pažymėdami šio istorinio įvykio 98-ąsias metines, jau galvojame ir ruošiamės jubiliejinėms 100-osioms Lietuvos valstybingumo atkūrimo iškilinėms; nuoširdžiai viliuosi būti su jumis ir kreiptis į jus ta iškilminga proga ir už dviejų metų.

Kaip teisė į gyvybę ir laisvę yra pamatinė kiekvieno žmogaus teisė, taip teisė į nepriklausomybę ir savarankiškumą yra neatimama kiekvienos tautos teisė, įgalinanti jos žmones turėti savo valstybę, puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius, vystyti ekonomiką, plėtoti įvairiapusius mainus su kaimynais, abipusės pagarbos ir geranoriškumo pagrindu.

Lietuvos valstybė, menanti paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose tūkstantmetį ir sukurta karaliaus Mindaugo prieš beveik 800 metų, išgyveno įvairius – ir šlovės bei klestėjimo, ir nuopuolio bei tragedijų laikotarpius. Pastaruosius dažniausiai lemdavo karai, epidemijos ir kitos aplinkybės. Tokią nusilpusią Lietuvos valstybę gyvavusią nuo XVI amžiaus vidurio iki XVIII amžiaus pabaigos Sajungoje (Unijoje) su Lenkijos Karalyste, dvi kaimyninės imperijos, pasitelkusios dar ir trečiąją, 1795 metais nusprendė galutinai pasidalinti. Ilgiau nei 120 metų Lietuvos vardas buvo ištrintas iš Europos ir pasaulio žemėlapių, lietuvių tautai atėjo juodos nakties laikotarpis – tautinės asimiliacijos, kultūrinės savasties stelbimo politika buvo dar ir sustiprinta ilgiau nei 40 metų trukusiu lietuviškos spaudos ir rašto draudimu.

Su ginklu rankose Lietuvos žmonės kilo į kovą prieš carinį valdymą 1831 ir 1863 m. sukilimuose, kurie buvo žiauriai numalšinti. Vėliau, jau taikiu priešinimusi lietuvių šviesuoliai savo veikla dėjo pamatus Lietuvos atgimimui ir valstybės atkūrimui. XX a. pradžioje Lietuvos valstybės atkūrimas jau buvo gyva idėja, išreikšta to meto partijų programose. Pirmąsyk viešai autonominės Lietuvos demokratinės valstybės sukūrimas buvo paskelbtas Didžiajame Vilniaus Seime, į kurį 1905 m. gruodžio 4 - 5 dienomis susirinko apie 2000 lietuvių atstovų iš įvairių kraštų, įvairių socialinių sluoksnių.

Pirmasis pasaulinis karas ne tik pareikalavo virš 13 milijonų žmonių aukų, bet ir užvertė senosios Europos imperijų egzistavimo istorijos puslapį – iš imperijų gniaužtų vadavosi Centrinės ir Rytų Europos tautos ir vadovaudamosi tautų apsisprendimo teise ėmėsi kurti savo valstybes.

Savo istorinį šansą išnaudojo ir Lietuva. 1917 m. rudenį Vilniuje sušauktoje Lietuvių konferencijoje išrinkta Lietuvos Taryba nutarė siekti Lietuvos demokratinės valstybės paskelbimo. 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos Taryba paskelbė, kad ji „*kaipo vienintelė lietuvių*

tautos atstovybė, remdamasi pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu..., skelbia atstatanti nepriklausomą, demokratiniais pagrindais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių su kitomis tautomis“. Valstybės ateities reikalai buvo patikėti Steigiamajam Seimui. Po šiuo Nepriklausomybės paskelbimo aktu apsirašė 20 Lietuvos Tarybos narių.

Sunkiausi buvo pirmieji metai – teko ne tik kurti valstybę pokario sugriovimų ir nualinto ūkio sąlygomis, bet ir kovoti dėl tarptautinio valstybės pripažinimo. Pirmoji Nepriklausomą Lietuvą pripažino Vokietija. Po to – Sovietų Rusija, su kuria 1920 m. liepos 12 d. buvo pasirašyta taikos sutartis. Visuotinis Lietuvos pripažinimas *de jure* vyko 1921 - 1922 m. Lietuva tapo Tautų sąjungos nare ir pilnateise Europos šalimi, užmezgė diplomatinius, kultūrinius, ekonominius, prekybinius ryšius su kitomis valstybėmis. 1940 m. diplomatiniai ryšiai buvo palaikomi su 48 valstybėmis. Pažymėtina, kad nuo 1921 iki 1940 m. Lietuvos Respublikos konsulas/generalinis konsulas veikė ir šiame mieste, tuometiniame Kionigsberge.

Deja, 1940 m., po 22 nepriklausomybės metų, Lietuva vėl pusei amžiaus buvo išbraukta iš žemėlapių, kaip savarankiška valstybė. Vėl nedidelių šalių, nedidelių tautų likimą sprendė didieji pasaulio galiūnai, vedini savo iškreipto pasaulio tvarkos ir santykių aiškinimosi suvokimo. Tik šįkart visai žmonijai istorijos pamokų nesimokymas ir savalaikis sutelktas nesipriešinimas agresoriui kainavo nepalyginamai daugiau – keliasdešimt milijonų žmonių aukų, didžiulius sugriovimus ir ilgą vėliau sekusio šaltojo karo žiemą. Nedidelė šalis Lietuva dėl žmonių žūčių, prievartinių trėmimų į Sibirą, Šiaurės Uralą ir Kazachstaną, kuriuos vykdė represinės struktūros, dalies gyventojų pasitraukimo į Vakarus, neteko virš 300 tūkst. arba virš 10% gyventojų; mokslininkų paskaičiuota, kad jei ne šie nuostoliai, Lietuva dabar pagal gyventojų skaičių būtų Suomijos arba Danijos dydžio šalis su atitinkamu ekonominio-socialinio išsivystymo lygiu.

Vistik XX amžiaus pabaigoje demokratija ir teisingumas nugalėjo. 1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Respublika atkūrė savo nepriklausomybę, tapo pilnateise tarptautinės bendruomenės nare. Per ypatingai trumpą laikotarpį Lietuva įvykdė svarbias politines, teises ir ekonomines reformas ir savanoriškai, patvirtinusi tautos valią referendumu, 2004 m. tapo Europos Sąjungos nare. Šiandien žvelgdami į praeitį ir kurdami ateitį, turime prisiminti, pagerbti ir neužmiršti tų, kurie savo asmeniniu pavyzdžiu ir indėliu prisidėjo prie mūsų ir mūsų vaikų ateities.

Mes turime atminti ir suvokti, jog laisvė ir nepriklausomybė – tai mūsų aukščiausiosios vertybės, už kurias sumokėta didžiulė – šalies patriotų ir eilinių žmonių gyvybės ir pralieto kraujo kaina. Mes turime ne tik mokytis ir žinoti savo istoriją bei puoselėti kultūrinės vertybes ir tradicijas, bet ir nekartoti savo protėvių ir pirmtakų klaidų, o ypač gyvendami ir dirbdami čia, buvusios Prūsijos, vėliau - Rytų Prūsijos/Vokietijos, dabar – Rusijos Federacijos Kaliningrado srities žemėje, kuri per amžių tėkmę pernelyg gausiai žmonių krauju yra sulaistyta. Gyvename kartu prie gintarinės Baltijos jūros, kuri jungia devynias Europos valstybes ir kuri visoms aplink gyvenančioms tautoms turėtų būti laikoma taikia *Mare Nostrum – Mūsų Jūra*.

Minėdami Lietuvos Valstybės atkūrimo dieną pabrėžiame, jog geri kaimyniniai santykiai, abipusiai naudingas bendradarbiavimas yra garantas Lietuvos valstybingumui ir jos žmonių klestėjimui.

Sveikinu visus su Lietuvai, manau ir visiems mūsų draugams, reikšminga švente ir linkiu tarpusavio supratimo bei pasitikėjimo, vaisingo bendradarbiavimo ir visokeriopos sėkmės.

Tegul šioje Dievo ir meno šventovėje, kurioje mes šiandien susirinkome, visąlaik dainuoja mūzos, o jų muzikos niekad tenetrikdo patrankų griausmas.
